ХУЛОСАИ
шурои диссертатсионии 6D.КОА-123-и назди
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи
илмии номзади илм

Парвандаи аттестатсионии №___
Қарори шурои диссертатсионӣ аз 18.11.2026, №25

Барои сазовор донистани Султонов Муҳамадато Исоевич, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2.22. Рӯзноманигорӣ.

Диссертатсияи Султонов Муҳамадато Исоевич дар мавзуи ««Садои мардум» ҳамчун нашрияи парламентӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2.22. Рӯзноманигорӣ дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.КОА-123-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17; фармоиши раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2-юми марти соли 2026, №83/шд) аз 8-уми сентябри соли 2026, протоколи №16 ба ҳимояи такрорӣ қабул гардидааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ Султонов Муҳамадато Исоевич 28-уми декабри соли 1961 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст. Соли 1989 Донишгоҳи давлатии ба номи М. Ломоносови шаҳри Маскавро бо ихтисоси рӯзноманигорӣ хатм намудааст.

Баъд аз хатми Донишгоҳ, солҳои 1990-2000-ум дар вазифаи мудири шуъбаи ҷамъиятӣ-сиёсии Маркази иттилоотии Тоҷикистон «Ховар» дар назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият намудааст.

Аз соли 2000 дар вазифаи роҳбари маркази матбуоти Маҷлиси намояндагон ва аз соли 2010 то соли 2026 мудири шуъбаи матбуоти Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ифои вазифа кардааст. Аз моҳи августи соли 2026 то ҳол дар вазифаи Мушовири ректор оид ба таълим дар Донишкадаи иқтисоди ҷаҳон ва дипломатияи Донишгоҳи байналмилалии соҳибкорӣ ва сайёҳии Тоҷикистон кор мекунад.

Ҳамзамон солҳои 2015-2026 ба ҳайси унвонҷӯи кафедраи матбуоти факултети журналистика ба пажуҳиш машғул шудааст.

Диссертатсия дар кафедраи матбуоти факултети журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон анҷом ёфтааст.

Роҳбари илмӣ: доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи матбуоти Донишгоҳи миллии Тоҷикистон **Муродӣ Мурод Бердӣ.**

Муқарризони расмӣ: **Салимзода Олим,** доктори илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи реклама ва робита бо ҷомеаи Муассисаи таълимии байнидавлатии таҳсилоти олии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон ва **Расулов Комрон,** номзади илмҳои филологӣ, саромӯзгори кафедраи рӯзноманигории факултети филологияи тоҷики МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав».

Муассисаи пешбар – Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода» дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби раиси ҷаласа доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯйи ихтисос, дотсент, мудири кафедраи журналистика ва иттилооти рақамии «Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода» Наврӯззода Д. С., эксперт – номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи журналистика ва иттилооти рақамии «Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода» Сафарзода Х.Ҳ., котиби илмии ҷаласа номзади илмҳои филологӣ, муаллими калони кафедраи журналистика ва иттилооти рақамии «Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода» Сайфиддинова Г.А. ва имзою муҳри Ректори Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода», доктори илмҳои филологӣ, профессор Гулназарзода Ж. пешниҳод шудааст, қайд намудааст, ки диссертатсияи Султонов Муҳамадато Исоевич дар мавзуи ««Садои мардум» ҳамчун нашрияи парламентӣ» ба талаботи бандҳои 31, 33-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он ба дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2.22. Рӯзноманигорӣ сазовор мебошад.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-75-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, интихоб ва таъйин гардидаанд. Интихоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо он асоснок мегардад, ки онҳо мутахассисони бевоситаи соҳаи рӯзноманигорӣ буда, дар корҳои илмию таҳқиқотӣ фаъолона иштирок менамоянд ва дар ин самт асару мақолаҳои зиёде таълиф кардаанд, ки муҳтавои онҳо ба мавзуи диссертатсияи мазкур иртиботи қавӣ дорад.

Довталаби дараҷаи илмӣ доир ба мавзуи диссертатсия 6 мақолаи илмӣ ба нашр расонидааст, ки аз ин номгӯй 4 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон чоп шудааст. Маводди интишоргардида нуктаҳои

асосӣ, натиҷаҳо ва мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро собит менамоянд.

I. Таълифоти муаллиф дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон:

[1-М]. Султонов, М. Омилҳои пайдоиш ва ташаккули рӯзномаи «Садои мардум» [Матн] / М. Султонов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2024. – №3. – С. 255-261.

[2-М]. Муродӣ, М., Султонов, М. Воқеиятҳои муҳимми рӯз ва инъикоси онҳо дар жанрҳои хабар ва мусоҳиба (дар мисоли маводди рӯзномаи «Садои мардум») [Матн] / М. Муродӣ, М. Султонов // Паёмномаи фарҳанг. – Душанбе, 2024. – №3 (67). – С. 89-100.

[3-М]. Султонов, М. Мавқеи жанрҳои таҳлилӣ дар рӯзномаи «Садои мардум» (дар мисоли мухбирнома ва табсира) [Матн] / М. Султонов // Муносибатҳои байналмилалӣ ва амният. – Душанбе, 2024. – №3 (11). – С. 175-185.

[4-М]. Султонов, М. Доир ба се марҳалаи инкишофи рӯзномаи «Садои мардум» [Матн] / М. Султонов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2024. – №7. – С. 316-322.

II. Мақолаҳои муаллиф дар маҷмуаҳо ва нашрияҳои дигари илмӣ:

[5-М]. Султонов, М. Мавқеи жанрҳои таҳлилӣ дар рӯзномаи «Садои мардум» [Матн] / М. Султонов // Сборник материалов Международной научно-практической конференции «Стратегии и тренды развития журналистики, филологии и лингводидактики» (Душанбе: РТСУ, 24 ноября 2024). – Душанбе, 2024. – С. 177-183.

[6-М]. Султонов, М. Вижагиҳои омӯзиши забон дар жанрҳои мусоҳиба (дар мисоли рӯзномаи «Садои мардум») [Матн] / М. Султонов // Сборник материалов республиканской научно-практической конференции «Перспективные направления развития методики обучения русскому языку как неродному и иностранному» (Душанбе: РТСУ, 28 ноября 2024). – Душанбе, 2024. – С. 96-102.

Ба автореферати диссертатсия аз муассиса ва муҳаққиқони зерин тақризҳо ба шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

1. Тақризи доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи умумидонишгоҳии забони тоҷикии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ **Хоҷазод Саидмурод** мусбат буда, ҳамзамон се эроди дорои хусусияти тавсиявӣ манзур шудааст:

Якум, мафҳумҳои «мавқеи муҳим», «бартарӣ», «аксар», «фаровон» ва «ҷойгоҳи хос» хусусияти арзёбӣ доранд, аммо меъёри муайянкунандаи онҳо мушаххас нест. Масалан, барои исботи бартарии хабарҳои хроникавӣ бояд шумораи умумии хабарҳои таҳлилшуда, теъдоди хабарҳои хроникавӣ ва таносуби онҳо нишон дода шавад.

Дуюм, матн маводди солҳои гуногунро фаро мегирад, аммо тағйироти жанрӣ дар даврањои гуногуни фаъолияти нашрия ба таври пайгирона таҳқиқ нашудааст. Масалан, хабарҳои солҳои аввали истиқлол бо маводди солҳои 2020-2023 дар як силсила номбар шудаанд, вале фарқи онҳо аз нигоҳи вазифаи иттилоотӣ, сохтори матн, интихоби мавзуъ ва сабки баён равшан карда намешавад.

Сеюм, дар матн ихтилоф дар шарҳи хусусияти мусоҳиба дида мешавад. Дар матн омадааст: «Аксари мусоҳибаҳое, ки дар ин рӯзнома чоп шудаанд, дар навъи мусоҳиба-муколама буда, иртиботи яктарафаи мусоҳибаро барномарезӣ кардаанд». Ин ҷумла аз ҷиҳати мантиқӣ ва истилоҳӣ мушкил дорад. Муколама, одатан, мубодилаи дуҷонибаи гуфтор аст, аммо «иртиботи яктарафа» маънои дигар дорад. Камбудӣ ин аст, ки муаллиф ду мафҳуми ба ҳам мухолифро дар як хусусияти жанрӣ муттаҳид кардааст.

2. Тақризи номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи журналистика ва назарияи тарҷумаи Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б. Ғафуров» **Самадова Дилбар Ҳасановна** мусбат буда, дар баробари зикри дастовардҳои илмии диссертант ду эрод манзур шудааст:

1. Муҳаққиқ дар боби сеюм – «Таносуби жанрҳои публитсистӣ дар рӯзномаи «Садои мардум» бештар махсусияти жанрҳоро аз нигоҳи назариявӣ таҳлилу таҳқиқ кардааст. Аз ин рӯ, агар барои асоснок намудани андешаҳояш ба таври намуна маводу матолиби рӯзномаро таҳлилу баррасӣ ва аз нигоҳи жанрӣ муайян мекард, хуб мешуд.

2. Дар автореферати диссертатсия баъзе ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ ба назар расид, ки ислоҳи онҳо манфиатбор хоҳад буд.

3. Тақризи номзади илмҳои филологӣ сармуҳаррири маҷаллаи “Маорифи Тоҷикистон” **Нурализода Ноилшо Имомалӣ** дар маҷмуъ, мусбат буда, дар он ба камбудиҳои зерини автореферат ишора шудааст:

1. Дар адабиёти истифодашуда нашри алифбоӣ баъзе иштибоҳ ба назар мерасад. Аз ҷумла, гоҳе номи муаллиф ва гоҳи дигар номи китоб оварда шудааст. Махсусан, адабиёти рақами 2.

2. Ба назар чунин мерасад, ки дар автореферат фасли якуми боби дуюм аз нигоҳи ҳаҷм нисбат ба фаслҳои дигар камтар шарҳ ёфтааст. Хуб

мешуд, ки унвончӯ ҳангоми шарҳи мухтасари диссертатсия мувозинати ҳаҷми бобу фаслҳоро ба назар мегирифт.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки дар асоси иҷро кардани таҳқиқи илмӣ:

– унвончӯ Султонов Муҳамадато Исоевич дар мавзуъ бо истифода аз назарияҳо ва равишҳои илмӣ-таҳқиқотии самти публитсистикашиносӣ ба омӯзиши “Садои мардум” ҳамчун нашрияи парламентӣ пардохта, кори илмии муҳим ва арзишмандро **ба анҷом расонидааст;**

– таҳқиқи диссертатсионӣ дар асоси рӯзномаи «Садои мардум» (1991-2023), «Қомусномаи “Садои мардум”» (2011) ва маводди нашрияҳои даврӣ сурат гирифтааст;

– омилҳои пайдоиш, ташаккул ва марҳалаҳои рушди рӯзномаи «Садои мардум» **баррасӣ гардида**, моҳият ва аҳаммияти нашри ин рӯзнома ва мавқеи он дар низоми матбуоти даврии тоҷик **муайян карда шудаанд;**

– вижагиҳои сохтори, ороишӣ ва дизайни нашрияи даврии парлумонии «Садои мардум» дар солҳои гуногуни интишор **таҳқиқу баррасӣ гардида,** аносири умумӣ ва хоссаи онҳо **собит шудааст;**

– нақши нашрия дар инъикоси воқеаҳои иҷтимоӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ, ва фарҳангӣ **мушаххас карда шудаан**д;

– хусусиятҳои жанрии маводди нашрияи “Садои мардум” таносубан таҳлил гардида, дараҷаи корбурди аносири жанрӣ дар матолиби нашрия **собит шудааст.**

Аҳаммияти назарӣ ва амалии таҳқиқ дар он зоҳир мешавад, ки масъалаҳои назарӣ, равишҳои таҳқиқ ва хулосаҳои ҳосилшуда дар ин рисола омӯзиш ва шинохти нашрияи парламентиро ҳамчун типи нави матбуоти даврӣ комилтар гардонида, ҷанбаҳои гуногуни нашрияи «Садои мардум»-ро дар инъикос ва баррасии масъалаҳои муҳимми давру замон муайян мекунад.

Таҳлилҳои анҷомёфта, афкори назарии муаллиф ва натиҷаҳои бадастомада дар баррасӣ, шинохт ва таҳқиқи матбуоти даврӣ ва маводди публитсистӣ мусоидат карда метавонанд. Натиҷаҳои ҳосилшуда ва равишҳои пажуҳишии муҳаққиқро дар ҷараёни таҳқиқи масъалаҳои ҳамгун ва зимни баррасии дигар нашрияҳои даврӣ, ки хусусияти хос доранд, метавон истифода бурд.

Арзиши амалии диссертатсия дар он зоҳир меёбад, ки маводди дар диссертатсия фароҳамомада ва натиҷаҳои таҳқиқро метавон ҳангоми таҳияи маводди таълимӣ ва омода намудани китобҳои дарсӣ аз таърихи матбуоти даврии тоҷик, асосҳои фаъолияти рӯзноманигорӣ барои факултет ва шуъбаҳои рӯзноманигории муассисаҳои таҳсилоти олии Ҷумҳурии

Тоҷикистон, таълифи рисолаҳои илмӣ оид ба матбуоти муосири тоҷик, ташаккул ва таҳаввули жанрҳои публитсистика мавриди истифода қарор дод.

Дар ҷараёни таҳлилу баррасии мавзуъ аз афкори назарӣ ва таҷрибаи илмии муҳақиқони ватанию хориҷӣ, аз ҷумла И. Усмонов, А. Нуралиев, А. Саъдуллоев, П. Гулмуродзода, А. Азимов, М. Муродӣ, М. Абдуллозода, Ҷ. Саъдуллоев, Ш. Муллоев, С. Хоҷазод, Б. Кутбиддинов ва хориҷӣ В. М. Горохова, С. М. Гуревич, Е. Прохоров, В. Учёнова, В. Ворошилов, И. Д. Фомичева, А. Тертичний, М. Ким ва дигарон истифода гардида, дастовардҳои илмии онҳо ҳамчун заминаҳои назарии таҳқиқ ба кор рафтаанд.

Дар диссертатсия вобаста ба масъалагузориҳои мушаххас аз методҳои таърихӣ, муқоисавӣ, таҳлили сохторӣ ва сифативу миқдорӣ истифода шудааст.

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаб барои дарёфти дараҷаи илмӣ дар амалия чунин тасдиқ карда мешавад, ки аз баҳсҳои дар диссертатсия суратгирифта, натиҷаҳои бадастомада ва равишҳои таҳқиқии бакоргирифтаи муаллиф дар раванди ҷустуҷӯҳо ва пажуҳишҳо оид ба нашрияи «Садои мардум» ва вежагиҳои он ва масоили марбут ба публитсистикашиносии тоҷик метавон истифода бурд. Маводди диссертатсия ва хулосаҳои онро зимни навиштани мақолаҳо ва таълифоту таҳқиқоти илмӣ оид ба масъалаҳои омӯхтанашудаи таърихи матбуоти даврии тоҷик дар замони истиқлол, ҳангоми баррасии масъалаҳои алоқаманд ба рӯзномасозӣ ва рӯзноманигорӣ ва таъини арзиши илмии асарҳои публитсистии матбуотӣ мавриди истифода қарор додан мумкин аст.

Ғояи диссертатсия дар асоси омӯзиш ва истифодаи афкори муҳаққиқони ватаниву хориҷӣ ва дар заминаи таҳлилу баррасии нашрияи «Садои мардум» бо дарназаодошти хусусиятҳои мундариҷавӣ ва жанрӣ асоснок карда шудааст.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки дар таҳқиқи диссертатсионӣ аз консепсияҳои илмӣ ва назарии публитсистикашиносони ватанию хориҷӣ ба ҳадди зарурӣ истифода шудааст. Дар маҷмуъ, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ аз дақиқии маълумот, мутобиқат намудани ҳаҷми маводди таҳқиқ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқ, ҳаҷми интишорот ва интихоби дурусти методҳои таҳқиқ бармеояд. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси таҳлили сарчашмаҳо ва таҳқиқи осори назарӣ пешниҳод гардидаанд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмиро дараҷаи дарки масъалаҳои дар диссертатсия баррасишуда, натиҷаҳо ва хулосаҳои асосии кор, муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшуда ва мустақил ифода шудани нуқтаи назари ӯ нисбат ба мавзуи таҳқиқ таъйид мекунанд.

Тарҳ, баррасӣ ва коркарду таҳлили мавзуи диссертатсионӣ маҳсули ҷустуҷӯ ва фаъолияти илмии чандсолаи муаллиф буда, саҳми фардии ӯ дар гирдоварӣ ва таҳқиқи зиёди манобеи зиёди илмӣ роҷеъ ба нашрияи «Садои мардум» ба сифати нашрияи парлумонӣ ва дар ин замина муайян намудани хусусиятҳои шакливу ороишӣ, мундариҷавию жанрӣ ва масъалаҳои марбут ба матбуоти даврӣ мушаххас мешаванд.

Муаллиф бо истифода аз равиши илмӣ дар баррасии масъалаҳо, пешниҳоди усулҳо, таҳқиқи масъалаҳои публитсистикашиносӣ, муайян сохтани арзиши илмии онҳо, ба низом даровардан ва ҷамъбаст кардани натиҷаҳои бадастомада, пешниҳоди маълумот ва фароҳам сохтани замина барои таҳқиқоти баъдӣ, интихоби мавод ва интишори натиҷаҳои таҳқиқ саҳми назаррас дорад.

Дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.KOA-123-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 18-уми ноябри соли 2026 дар бораи сазовор донистани Султонов Муҳамадато Исоевич ба дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2.22. Рӯзноманигорӣ қарор қабул карда шуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ аз 11 нафар аъзои шуро (фармоиши раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2-юми марти соли 2026, №83/шд) 11 нафар, аз ҷумла 5 нафар доктори илм ва 1 нафар номзади илм аз рӯйи ихтисоси 6.2.22. Рӯзноманигорӣ иштирок доштанд.

Аз 11 нафар аъзои шурои диссертатсионии дар ҷаласа иштирокдошта овоз доданд: тарафдор – 11 нафар, мукобил – нест, бюллетенҳои беэътибор – нест.

Раиси шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои филологӣ Имомзода М.И.

Котиби илмии шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои филологӣ Зоириён Б.Ш.
18.11.2026